

Program för god demensvård i Skövde kommun

Beslutad av vård- och omsorgsnämnden 2016-03-31
§ 24 Reviderad 2022-05-25

Innehåll

Inledning	3
Vad betyder begreppet demens?	3
En folksjukdom som blir vanligare	3
Yngre personer med demenssjukdom.....	3
Hur går en utredning till?.....	3
Demenssamordnares roll.....	4
Demenssteam – ett sätt att arbeta tillsammans.....	4
Förstå och bemöta beteendeförändringar	4
Kognitiva hjälpmedel.....	5
Trygghetslarm.....	5
Ansökan om stöd och hjälp enligt socialtjänstlagen	5
Kommunal hälso- och sjukvård	5
Munvård och rätten till tandvård	6
Genomförandeplan	6
Levnadsberättelse	6
Stöd till anhöriga	7
Kostnadsfri anhörigavlösning	7
Stöd i det egna hemmet.....	7
Hemtjänst	7
Dagverksamhet	7
Korttidsplats	8
Särskilt boende.....	8
Kontaktmannaskap	9

Inledning

Skövde kommuns program för god demensvård är till för att ge personer med demenssjukdom och anhöriga en överblick över arbetssätt och insatser till målgruppen. Verksamheten planeras och organiseras utifrån personens enskilda behov.

Vad betyder begreppet demens?

Begreppet demens är ett samlingsnamn för flera diagnoser. Symtomen kan yttra sig på många olika sätt beroende på vilka delar av hjärnan som drabbats. Demenssjukdom innebär inte att alla förmågor, erfarenheter och kunskaper påverkas.

Demenssjukdom påverkar det dagliga livets funktioner såsom exempelvis minne, orienteringsförmåga, förmågan att kommunicera, igenkänning, praktisk förmåga, räkneförmåga samt svårigheter att planera och organisera. Nedsatt motivation och insikt kan också förekomma.

En folksjukdom som blir vanligare

Med stigande livslängd ökar risken att insjukna i någon typ av demenssjukdom. Demenssjukdom är sällsynt före meddelsåldern men efter 65 års ålder ökar risken betydligt. Var femte person över 80 år är drabbad.

Yngre personer med demenssjukdom

När demenssjukdom drabbar yngre personer påverkas livet i högre grad, även för anhöriga. Har personen stora och varaktiga funktionsnedsättningar och inte fyllt 65 år, kan ansökan göras om insatser enligt Lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade, LSS.

Hur går en utredning till?

Vid misstanke om demenssjukdom ska en utredning göras på vårdcentral. Utredningen syftar till att fastställa:

- om personen har en demenssjukdom eller annan sjukdom som orsakar symtomen
- vilken typ av demenssjukdom det handlar om.

Om utredningen inte gett tillräckligt underlag för att ställa diagnos kan utökad utredningen ske på sjukhus. Diagnos på demenssjukdom kan bara ställas om symtomen funnits minst sex månader.

Efter utredning och fastställd diagnos ansvarar behandlande läkare om uppföljning och eventuell läkemedelsordination.

Behandlande läkare kan efter samtycke från den enskilde förmedla en kontakt med kommunens demenssamordnare. Råd och stöd kring sjukdomen kan då ges i ett tidigt skede. Demenssamordnaren kan också förmedla kontakt till kommunens biståndsbedömare och anhörigstöd. Stödet är alltid individuellt utformat.

Alla insatser som kan ges enligt hälso- och sjukvårdslagen och socialtjänstlagen bygger på frivillighet och förutsätter personens samtycke.

Demenssamordnares roll

Demenssamordnarens roll i kommunen är att:

- Ge råd och stöd till enskilda och anhöriga
- Ge utbildning och handledning till kommunens personal
- Följa forskning och omvärldsbevaka inom området
- Studiecirkel för personer med demenssjukdom

Demenssamordnare nås via Kontaktcenter 0500-49 80 00. Behandlande läkare kan också förmedla en kontakt till demenssamordnaren.

Demensteam – ett sätt att arbeta tillsammans

Demensteamets uppdrag är att samordna kommunens insatser kring personen med demenssjukdom. Syftet är att öka samarbetet och kunskapen mellan yrkesgrupper och på så sätt tillgodose personens behov. Ärenden som tas upp till demensteamet initieras av någon av kommunens yrkesgrupper och sker först efter samtycke från personen. I demensteamet ingår flera yrkesgrupper såsom demenssamordnare, biståndsbedömare, anhörigstödet, dagverksamhet och undersköterskor.

Förstå och bemöta beteendeförändringar

Personer med demenssjukdom kan under perioder uppvisa beteendemässiga och psykiska symtom. Symtom kan exempelvis vara sömnstörningar, oro, rastlöshet, nedstämdhet, hallucinationer och aggressivitet som minskar välbefinnandet.

Det är viktigt att utreda vad som orsakar besvären och anpassa åtgärderna utifrån personens behov, resurser och intressen. Detta kallas "Beteendemässiga och psykiska symtom vid demenssjukdom" (BPSD). Personalen inom kommunen arbetar med kvalitetsregistret BPSD-registret för att få stöd och struktur i omvårdnaden för att möta dessa symtom. Omvårdnaden bygger på observation samt utvärdering av insatta åtgärder.

Kognitiva hjälpmedel

Det är viktigt att introducera kognitiva hjälpmedel tidigt i sjukdomsprocessen. De syftar till att ge stöd för minnet och öka eller behålla självständighet och aktivitetsförmåga hos personen. Hjälpmedel kan öka tryggheten för såväl personen som anhöriga.

Det finns en rad olika hjälpmedel som man antingen kan införskaffa själv eller få förskrivna av arbetsterapeut. Demenssamordnaren kan ge tips och råd i dessa frågor.

Trygghetslarm

Via kommunen kan man ansöka om trygghetslarm och eventuellt tillbehör för att öka tryggheten och säkerheten i det egna hemmet. Det finns även möjlighet att ansöka om mobila trygghetslarm för utomhusbruk, vilket ökar möjligheten till självständighet.

Ansökan om stöd och hjälp enligt socialtjänstlagen

Personer som är i behov av stöd och hjälp i sin vardag har möjlighet att ansöka om bistånd enligt socialtjänstlagen. Så här går en ansökan till:

1. **Ansökan**, personen kontaktar biståndsbedömaren och beskriver sitt behov
2. **Utredning**, för att biståndsbedömaren ska kunna fatta ett beslut krävs en utredning. Utredningen bygger på information från personen och eventuellt anhöriga.
3. **Bedömning och beslut**, biståndsbedömaren fattar ett beslut utifrån bedömningen av personens behov. Beslutet meddelas vanligen skriftligen.
4. **Överklagan**, om personen inte är nöjd med beslutet eller får avslag finns möjlighet att överklaga till förvaltningsrätten.

Biståndsenheten nås via Kontaktcenter telefon 0500-49 80 00

Kommunal hälso- och sjukvård

Kommunen ansvarar för hemsjukvård till personer i ordinärt boende som på grund av nedsatt förmåga inte bedöms kunna ta sig till vårdinrättningar.

För personer som vistas på särskilt boende, korttidsplats eller dagverksamhet har kommunen ett hälso- och sjukvårdsansvar.

Så här går personer som är i behov av kommunal hälso- och sjukvård tillväga:

1. **Behov av kommunal hälso- och sjukvård**. Det kan vara till exempel omvårdnad, medicinska bedömningar och åtgärder samt rehabilitering.
2. **Bedömning**, den som har ett behov av att inskrivas i kommunal hälso- och sjukvård kontaktar sin ansvarige läkare på vårdcentralen/sjukhus. Alternativt kan anhöriga, hälso- och sjukvårdspersonal föreslå kommunal hälso- och sjukvård. Personen får då lämna sitt samtycke till bedömning får ske. I samverkan mellan personen, ansvarig läkare och kommunens sjuksköterska, arbetsterapeut, sjukgymnast/fysioterapeut bedöms personens behov av sjukvård i hemmet.

3. **Beslut**, om personen bedöms ha behov av vård i hemmet skrivs personen in i kommunal hälso- och sjukvård. Det går inte att överklaga beslut inom hälso- och sjukvården.

Munvård och rätten till tandvård

Personer med demenssjukdom har rätt till ett intyg kan utfärdas som ger rätt till förebyggande och nödvändig tandvård hos valfri tandläkare sk N-tandvård. Detta innebär rätt till kostnadsfri munhälsobedömning av tandhygienist en gång om året samt viss tandvård som ingår i högkostnadsskyddet för sjukvård. Intygsutfärdare kan vara utsedda sjuksköterskor/demenssamordnare/bistandsbedömare i kommunen.

Genomförandeplan

För personer som beviljats kommunala insatser enligt Socialtjänstlagen upprättas en genomförandeplan. Genomförandeplanen är en form av arbetsbeskrivning till personal om **vad** som ska göras, **hur** det ska göras och **när** det ska göras. Genomförandeplanen skapar personal tillsammans med personen och eventuellt anhöriga. Den kommer att ändras så snart behovet förändras för att hela tiden följa aktuellt vård- och omsorgsbehov.

Levnadsberättelse

Levnadsberättelse är ett dokument som till för att ge personalen vägledning om hur stödet till personen med demenssjukdom kan utformas. Varje persons berättelse är unik. Att få ta del av viktiga händelser och livsval i personens liv ger personalen möjlighet att förstå personen och anpassa sitt bemötande utifrån varje situation.

I ett professionellt bemötande handlar det om att kunna bekräfta de minnen personen upplever, istället för att tillrättavisa och påpeka felaktigheter. Med god kännedom om personen bakom sjukdomen kan man, ofta genom att lyssna och prata om det som har varit, lotsa personen rätt genom minnen. Levnadsberättelsen är frivillig att lämna och skrivas av personen, gärna tillsammans anhöriga.

All personal har tystnadsplikt och den gäller självklart även för levnadsberättelsen.

Stöd till anhöriga

Många anhöriga stödjer, hjälper och ger omsorg till sina närstående. Efter hand kan den anhöriges situation bli mer krävande både psykiskt, fysiskt och socialt.

Tillvaron beskrivs ofta som meningsfull och påfrestande på samma gång. Att leva under sådana förhållanden gör att man som anhörig har ett stort behov av stöd för att orka.

Anhörigstödsverksamheten har ett strukturerat anhörigstöd med både individuella-, allmänna- och gruppaktiviteter. Kommunens anhörigstöd nås genom Kontaktcenter telefon 0500- 49 80 00

Anhörigavlösning

Kommunen erbjuder kostnadsfri anhörigavlösning upp till tio timmar per månad. Insatsen är biståndsbedömd, vilket innebär att personal från hemtjänsten kommer till hemmet och är tillsammans med personen med demenssjukdom. Anhörig får genom denna möjlighet till egen tid och sociala aktiviteter. Behöver man mer tid än 10 timmar i månaden kan man ansöka om ytterligare avlösning och betalar då enligt hemtjänsttaxan.

Stöd i det egna hemmet

För personer med demenssjukdom är det oftast bäst att bo kvar i sin invanda och kända hemmiljö så länge som möjligt. Detta för att möjliggöra en meningsfull tillvaro, vara delaktig i sin vardag och känna sig trygg med invanda rutiner.

När personen bor hemma kan stöd behövas i olika omfattning. Stödet kan komma från exempelvis anhöriga och kommun. Personens kontaktnät är betydelsefullt för trygghet och meningsfullhet.

Hemtjänst

Personer med demenssjukdom som har svårigheter att klara sitt dagliga liv kan få stöd och hjälp utifrån sina behov under hela dygnet. När hjälpen planeras och utförs eftersträvas kontinuitet för att personen ska känna trygghet och tillit. Personen kan välja kommunal eller privat utförare av hemtjänst.

Dagverksamhet

Cypressen är en biståndsbedömd dagverksamhet för personer med demenssjukdom som bor i eget boende. Personen kan här erbjuds olika aktiviteter utifrån förmåga och behov. Målet är att personen

ska åka hem med en känsla av välbefinnande. Dagverksamheten ge också möjlighet till avlastning för anhöriga. Verksamheten är öppen alla dagar under året. Resorna till och från Cypressen ordnas efter överenskommelse.

Korttidsplats

På Äldrecentrum Ekedal finns två enheter för personer med demenssjukdom. Korttid är en biståndsbedömd insats som kan beviljas av flera olika orsaker då behovet inte kan tillgodoses i det egna hemmet. Vistelsen beviljas för en avgränsad tid. Att vistas regelbundet på korttid med fastslagna tidsperioder ger en möjlighet till avlösning för anhöriga.

När personen kommer till korttiden erbjuds personen och anhörig ett introduktionssamtal. Syftet är att få information om personens önskemål, vanor och förväntningar.

Särskilt boende

När personen inte klarar att bo hemma trots omfattande hjälp från hemtjänst, hemsjukvård och/eller anhöriga har personen möjlighet att ansöka om särskilt boende med inriktning för personer med demenssjukdom.

Boendemiljön är utformad med mindre lägenheter i varje enhet. Målsättningen är att erbjuda trygghet och tillgänglighet till personal. Personen är fortsatt delaktig i sin vardag och i att bestämma över sin livssituation.

Att flytta är ofta en stor omställning i livet. När en person med demenssjukdom ska flytta till särskilt boende är det viktigt att förbereda väl utifrån personens förmågor och behov. Det finns möjlighet att besöka boendet när man fått ett erbjudande för att förbereda personen inför flytt.

Makar och sambor har rätt att fortsätta bo tillsammans även om bara en av dem har behov av särskilt boende. Ansökan sker via biståndsbedömare.

Kontaktmannaskap

En person är utsedd i personalgruppen och har till uppgift att samordna stödet till personen.

Kontaktmannaskapet är ett uppdrag som handlar om att utveckla och skapa relationer till personen för att möjliggöra en känsla av trygghet och förtroende.

Om du vill veta mer:

www.bpsd.se

www.demensförbundet.se

www.demenscentrum.se

[Nationellt kompetenscentrum anhöriga \(xn--anhriga-c1a.se\)](http://Nationellt.kompetenscentrum.anhöriga(xn--anhriga-c1a.se))

[Skövde kommun \(skovde.se\)](http://Skövde.kommun(skovde.se))

www.1177.se